

РАБОТЕН ЛИСТ 1

„ОБЯВАТА“

Литература

10 клас

Група № _____ Имена на участниците: _____

Кои сте вие днес

Днес пишете обяви за работа. Две.

1. Първата е на „Никотиана“ и търси човек като Борис.
2. Втората е на каузата, в която влиза Лила – тя няма кадрови отдел и никога не би пуснала обява, но ако беше, щеше да звучи някак.

Обявата е честен жанр, когато е написана докрай. В нея пише какво получаваш, какво гължиш и какво трябва да оставиш пред вратата.

Задача 1. Обявата на „Никотиана“ (5 минути)

- Търсим: (какъв човек – две-три качества, всяко от които можете да покажете в текста)

- Предлагаме: (какво получава той – не общо, а конкретно)

- Изисква се да оставите пред вратата:

- Работно време:

Задача 2. Другата обява (4 минути)

Същите четири графи, но този път от името на каузата, в която влиза Лила. Внимавайте с графата „предлагаме“ – там не може да напишете нищо, което се харчи.

- Търсим:

- Предлагаме: (какво получава той – не общо, а конкретно)

Литература

10 клас

- Изисква се да оставите пред вратата:

- Работно време:

Задача 3. Едно изречение (1 минута)

- Коя от двете обяви е по-честна към човека, който ще я прочете?

Не прибирайте листа. Ще ви трябва след малко.

РАБОТЕН ЛИСТ 2

Литература

10 клас

„КАКВО ТРЯБВАШЕ ДА СЕ СЛУЧИ“

Група № _____ Имена на участниците: _____

За какво става дума

Всеки от двамата стига до момент, в който тързва по своя път и вече няма връщане. Ние сме свикнали да питаме защо е избрал така. Днес питаме обратното.

- Вашият момент (учителят ще ви го каже):
-

Задача 1. Какво се случва (3 минути)

- С две изречения – какво прави героят в този момент. Само действието, без оценка и без обяснения защо.
-
-
-

Задача 2. Какво трябваше да се случи (4 минути)

- Какво трябваше да се случи, за да избере обратното? Искаме нещо конкретно: кой човек, коя дума, кое събитие, в кой момент.
 - Не се приема „ако беше по-добър“ и „ако беше помислил повече“. Това не е събитие, а присъда.
-
-
-
-

Задача 3. Колко е голямо това (1 минута)

Погледнете какво написахте и оградете:

- МАЛКО – стига един човек и една вечер
- СРЕДНО – трябва да се случи нещо, което да го разтърси
- ОГРОМНО – трябва да се промени целият му живот, за да избере другото

Задача 4. Кой още плаща (2 минути)

- Изборът е негов. Но сметката рядко идва само на неговото име. Едно изречение: кой друг плаща за този избор и с какво?
-
-

ИНДИВИДУАЛНА ЗАДАЧА

Клас: 10. ____

Име: _____

Дата: _____

Работи всеки сам. Три въпроса, четири минути.

Дръжте пред себе си двете обяви и листа от втората задача.

Въпрос 1. Посочете три неща, по които „Тютюн“ се разпознава като роман – не като разказ и не като повест.

1. _____

2. _____

3. _____

Въпрос 2. Какво движи Борис и какво движи Лила? По едно изречение за всеки. След изречението – по една дума от текста, която ви е дала основание.

Борис: _____

Думата: _____

Лила: _____

Думата: _____

Въпрос 3. Изберете един избор, за който говорихме днес – все едно чий.

Изборът: _____

Какво стои зад него: _____

Кой плаща за него, освен този, който го е направил:

И едно изречение само за вас. Няма да го чета и няма да го обсъждаме.

Върнете се към думата, която написахте в началото на часа. Същата ли е?

КЛЮЧ ЗА УЧИТЕЛЯ

0. ПОДГОТОВКА ПРЕДИ ЧАСА

- Нарежете листчета за началото – по едно на ученик. Стигат и половинки от лист А5.
- Разпечатайте Приложение 1 и Приложение 2 – по един лист на група, и Приложение 3 – по един на ученик.
- Изберете предварително откъсите, с които ще работите, и си отбележете страниците. Указанието как се подбират е в точка 4.
- Разпределете кой момент отива при коя група и си го запишете – раздаването става устно и трябва да е бързо.
- Оставете дъската чиста. Двете гуми се изписват пред учениците, не преди часа.

1. ЗА ПРОВОКИРАНЕТО

- Влезте и изпишете двете гуми мълчаливо, една под друга, едро: ИСКАМ и ВЯРВАМ. Не поздравявайте с обяснение и не обявявайте темата.
- Задайте въпроса точно както е даден и не го преформулирайте: коя от двете гуми ви движи повече в момента. Раздайте листчетата и настоявайте всеки да напише само едната. Който напише двете, го връщайте – изборът е половината от задачата.
- Кажете ясно и предварително, че листчетата не се четат, не се събират и остават при тях. Ако не го кажете, половината клас ще напише това, което мисли, че се очаква от него.
- Не коментирайте отговорите и не питайте кой какво е написал – нито с ръка, нито с поглед. Часът се връща при листчето чак на последната минута.
- Двете гуми остават на дъската до края. Не ги бършете, каквото и да пишете след тях.

2. ЗА ВЪВЕДЕНИЕТО

- Три неща трябва да минат тук и нищо повече: какъв свят е „Никотиана“, какви са чертите на романа и защо езикът на двамата герои звучи различно.
- „Никотиана“ се въвежда като свят, не като фирма: има си вход, има си правила, има си цена за влизане и не пуска обратно. Ако класът я приеме така, първата дейност тръгва сама.
- Чертите на романа се назовават чрез самия текст, не като списък за преписване: много герои и няколко успоредни съдби; общество, което се вижда през личните избори; време, което тече с години; свят, който има собствена вътрешна логика.
- Връзката с предишния час отнема половин минута и не се пропуска: Лила е дописана по-късно, а Борис е наблюдаван от живота. Оттук се очаква едно наблюдение, което учениците правят сами по време на дейностите – единият герой говори като човек, а другият понякога като лозунг.
- Внимавайте да не прозвучи като присъда над Лила. Тя не е слаба героиня, а героиня, писана при други изисквания. Ако някой в класа я хареса повече от Борис, това е напълно нормален прочит и не се оспорва.

3. КЛЮЧ КЪМ ПЪРВАТА ДЕЙНОСТ - „Обявата“

- Групи от по четирима. Не местете чиновите – достатъчно е гвама да се обърнат назад.
- Разбивка на единайсетте минути: 1 минута инструкция, 5 минути първата обява, 4 минути втората, 1 минута изречението накрая. Изслушването на две групи става, докато вървят последните минути – не отделяйте за него отделно време.
- Дайте образец за една графа, преди да пуснете групите, иначе първите две минути се губят. Достатъчно е нещо кратко и извън романа: „Предлагаме: заплата, каквато няма да ти дават другаде, и врата, която се отваря само веднъж.“
- Очаквани попадения в обявата на „Никотиана“:
 - Търсим – студенина, търпение, готовност да чакаш, способност да пресмяташ, липса на скрупули, воля.
 - Предлагаме – пари, власт над хора, място сред тези, които решават, чувството, че си излязъл от мястото, в което си роден.
 - Оставете пред вратата – семейството, съвестта, любовта, съня, приятелите, всичко, което може да те гръпне назад.
 - Работно време – без край. Тази графа е най-сладката, защото учениците сами стигат до нея.
 - Очаквани попадения в другата обява:
 - Търсим – вяра, издръжливост, готовност да мълчиш, готовност да загубиш.
 - Предлагаме – смисъл, другари, чувството, че си на правилната страна. Ако някоя група напише тук „нищо“, приемерте го – това е верният отговор в най-чистия му вид.
 - Оставете пред вратата – спокойния живот, семейството, безопасността, понякога и себе си.
 - Работно време – също без край.
- Тук е и цялата съпоставка: двете обяви искат едно и също – целия човек. Различават се само по това, което предлагат в замяна. Не го обявявайте – доведете класа до него с въпроса: „Коя графа излезе еднаква и в двете?“
- Типична грешка: групите пишат обявата на „Никотиана“ като смешка. Оставете първата шега да мине, после кажете спокойно: „Сега я напишете така, че някой наистина да кандидатства.“
- При изслушването извикайте две групи, не повече, и ги помолете да прочетат двете си обяви една след друга, без пауза между тях.

4. КЛЮЧ КЪМ ВТОРАТА ДЕЙНОСТ – „Какво трябваше да се случи“

- Моментите се раздават устно, по един на група. Търсете ги по функция, не по страница, защото учебниците дават различни откъси:
 - Моментът, в който Борис решава, че ще влезе в света на фирмата и няма да си тръгне оттам.
 - Моментът, в който Борис обръща гръб на своите.
 - Моментът, в който Борис избира сделката пред човека до себе си.
 - Моментът, в който Лаула избира каузата пред спокойния живот.

- Моментът, в който вярата на Лила е поставена на изпитание и тя не отстъпва.
- Моментът, в който Костов вижда какво става и не прави нищо.
- Ако не разполагате с шест подходящи откъса, дайте един и същ момент на две групи – сравняването на два различни отговора върху един и същ момент работи дори по-добре.
- Разбивка на десетте минути: 1 минута инструкция, 3 минути Задача 1, 4 минути Задача 2, 1 минута Задачи 3 и 4, 1 минута изслушване на два отговора.
- Задача 2 е сърцето на дейността и почти сигурно ще засегне в първата минута. Обиколете и връщайте с конкретен въпрос: „Кой човек трябваше да влезе в стаята в този момент? Какво трябваше да каже?“
- Не приемайте отговори от рода на „ако беше по-добър човек“. Това е присъда, а не събитие, и убива задачата. Върнете ги с думите: „Дайте ми нещо, което може да се случи в един ден.“
- Резултатът, който търсим: при Борис учениците почти винаги стигат до нещо малко – един човек, една вечер, една дума, казана навреме. При Лила не стига нищо: колкото и да добавят, тя пак избира същото. Оттук идва изводът на часа и той не се обявява предварително.
- Ако някоя група стигне до обратното – че и Борис не би се спрял пред нищо – приемете го и поискайте думи от текста. Този прочит също се защитава и е по-интересен от съгласието.
- Задача 4 връща разговора към последиците. Изслушайте два отговора, не повече, и не ги обобщавайте – четвъртият въпрос е по-силен, когато остане без коментар.

5. КЛЮЧ КЪМ ЗАДАЧАТА ЗА ПРОВЕРКА

- **Въпрос 1.** Достатъчни са три от следните: много герои и няколко успоредни съдби; действието обхваща години; показано е цяло общество, а не един случай; героите се обясняват отвътре, чрез мислите и мотивите им; има свят със свои правила, който сам по себе си е действащо лице.
- **Въпрос 2.** Борис – амбиция, глад за издигане, стремеж да излезе от мястото, в което е роден; думата обикновено идва от речта му за пари, за фирмата или за бъдещето. Лила – убеждение, вяра в кауза, готовност да загуби; думата идва от изказванията ѝ за общото дело. Не искайте едни и същи думи от всички – искайте дума, която е в текста.
- **Въпрос 3.** Верният отговор не е един. Проверявайте две неща: посочен ли е мотив, а не оценка, и посочен ли е човек извън героя, който плаща. Отговор от типа „плаща обществото“ приемайте само ако е назован конкретен човек или група хора.
- Последното изречение е лично. Не го четете на глас, не го оценявайте и не го коментирайте, дори когато е кратко или празно.

6. ЗА ЗАТВАРЯНЕТО

- Последните две минути са тихи. Върнете класа при гвете думи на гъската, помолете ги да обърнат листчето и да го погледнат сами.
-
- Не питайте кой е сменил гумата си и не искайте вдигнати ръце. Ако някой поиска да каже нещо на глас, изслушайте го, но не отваряйте разговор – звънецът е по-добър край от обобщението.
- Домашна работа не се задава. Следващият час е за света на „Никотиана“ и за цената на човешката душа – кажете само това изречение и нищо повече.

7. АКО ВРЕМЕТО НЕ СТИГА

- Съкратете втората обява до две графи – „предлагаме“ и „оставете прег вратата“. Съпоставката се получава и с тях.
- В никакъв случай не съкращавайте Задача 2 от Приложение 2 и последните две минути. Ако часът изостава, отрежете от въведението – чертите на романа могат да се назоват и в движение, докато групите работят.